

Posudek bakalářské práce

Nicol Hlavaté, DiS.

Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Pracoviště: Katedra pastorační a sociální práce ETF UK

Vedoucí práce: Mgr. Iva Frydrychová

Zaměření práce a její struktura

Předložená práce *„Výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi – zkušenosti z kontaktního pracoviště Úřadu práce v Jirkově“* je přepracovanou verzí původní práce autorky, původně nazvané jako *„Výkon sociální práce v systému pomoci v hmotné nouzi.“*

Přepracovaný text bakalářské práce paní Hlavaté se zaměřuje na popis představení struktury dávek pomoci v hmotné nouzi, jež je následně vkládán do kontextu národního systému sociálního zabezpečení v ČR. Autorka, po striktně popisném představení problematiky hmotné nouze, přechází k hlavnímu tématu své práce, jímž je výkon sociální práce v prostředí ÚP ČR, zejména pak na kontaktním pracoviště v Jirkově. V empirické části práce autorka představuje 3 vybrané případové studie (pan Milan s. 47-56; paní Simona s. 56-62 a paní Barbora s. 63-66), které následně vyhodnocuje (s.67).

Formální stránka práce:

Rozsah práce činí 59 stran vlastního textu (mimo úvod a závěr), členěného do 3 hlavních kapitol, čímž naplňuje (resp. lehce převyšuje) požadavky kladené na závěrečné práce tohoto typu. Práci lze rozdělit na 2 části – teoretickou stať (kapitoly 1 a 2) jež čítá 36 stran, a empirickou část (kapitola 3) v rozsahu 23 stran. Pro zpracování zejm. teoretické stati autorka čerpala z celkem 14 knižních zdrojů (z toho 1 zahraniční provenience), 19 internetových zdrojů a 14 „dalších zdrojů“ z nichž většinu tvoří zákonné a podzákonné předpisy, interní metodiky ÚP ČR a mj. i absolventská práce autorky z roku 2016.

Věcné posouzení:

Autorka si v úvodu své bakalářské práce stanovuje cíl, a to *„popsat metody, nástroje, a přístupy, které byly využity sociálním pracovníkem oddělení hmotné nouze Úřadu práce České republiky v případových studiích.“* Přičemž dále zmiňuje, že jejím záměrem je také *„poukázat na to, že sociální pracovník pouze nevyplácí dávky ze systému pomoci v hmotné nouzi jako úředník, ale pracuje s klientem v rámci možných nástrojů, metod a přístupů, které nám sociální práce nabízí.“* K dosažení tohoto cíle autorka zvolila popis vybraných aspektů systému pomoci v hmotné nouzi, spolu s popisem sociální práce v kontextu fungování ÚP ČR, coby orgánu veřejné správy a dále zpracování 3 případových studií osob, které byly v určitém čase klienty referátu HN na KoP Jirkov.

Předložená práce se obou zmíněných cílů, jež si autorka vytyčila, dotýká však spíše sporadicky, respektive je pro čtenáře velmi obtížné je v empirické části zachytit. Z metodologického hlediska vnímám jako nedostatečně zdůvodněný a popsáný výběr podkladů pro zpracování případových

studií – autorka pouze uvádí že „výběr případů nebyl náhodný ale zaměřený na získání informací specifického typu, byly vybrány takové případy, ve kterých se dokazuje využívání metod, přístupů a nástrojů sociální práce (...)“ (s. 46). Znamená to tedy, že si výzkumník může do datového souboru vybírat pouze taková data, která považuje za konformní pro svůj výzkumný záměr?

Podobně nejasná je i následná analýza dat. Autorka zde uvádí, že pro kvantitativně orientovaný výzkum nejsou jasně stanovené postupy podobně, jako tomu je u kvantitativního výzkumu, a tedy je nutné si najít vlastní styl na základě empirického uvažování (?) (s.46-47). Při analýze se tedy autorka spoléhá na vlastní znalosti a zkušenosti, které však nikde v dalším textu nejsou konkretizovány (kromě toho, že na daném pracovišti působí v zaměstnaneckém poměru viz např. s. 8, 68). Empirická část práce v konečném důsledku působí jako výběr případů sociálního pracovního hmotné nouze, jež má potvrdit autorčinu tezi, a sice že sociální pracovník ÚP ČR není „pouhý úředník sedící za stolem,“ který počítá a vyplácí dávky, ale že je v první řadě sociálním pracovníkem, což konec konců autorka v závěru sama přiznává (viz s. 68). Odhlédnu-li od zjevných nedostatků v metodologickém ukotvení autorčina výzkumného snažení, naskýtá se prostor abychom si položili dvě zásadní otázky: 1) nevyplývá obsah činnosti sociálního pracovníka přinejmenším z ust. § 109 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a z dalších interních předpisů Úřadu práce ČR – z čehož je zřejmé, že sociální pracovník vpravdě není pouze „strojem“ na zpracování a výplatu sociálních dávek PvHN? 2) umožňuje v praxi obsah agendy sociálního pracovníka na referátech hmotné nouze individuální sociální práci s klienty (ve smyslu, jak ji autorka popisuje v teoretické části) a liší se tyto skutečnosti v závislosti na některých specifických indikátorech (např. velikost obce, region, velikost úřadu atd.)? Autorčina práce se explicitně týká KoP v Jirkově, nicméně jí deklarované cíle jako by se vztahovaly na všechny sociální pracovníky ÚP (předpokládejme že stále v rovině hmotné nouze), čehož ovšem skrze popis 3 záměrně vybraných případů nelze dosáhnout.

Přistoupím-li k tomu, že záměrem autorky bylo poukázat pouze na výkon sociální práce na KoP v Jirkově (což je obsaženo přinejmenším v samotném názvu práce), bylo by rovněž vhodné zmínit na jaký problém autorka svým výzkumem vlastně reaguje? Např. je to subjektivní x objektivní přesvědčení autorky, že práce sociálních pracovníků na referátu PvHN bývá předmětem kritiky? Co je obsahem této kritiky, kdo je jejím původcem, týká se to pouze pracoviště v Jirkově nebo je to širší problém atd. V tomto směru téma nabízí široký potenciál, který však bohužel zůstává nevyužit.

Shrnutí:

Oceňuji autorčinu snahu při zapracování doporučení, která vplynula z posudku k původní verzi této práce ze 17. 1. 2022. Teoretická část nyní působí více koherentním dojmem a pro následnou empirickou část dává její zpracování větší smysl. Text by však zasloužil mnohé další úpravy, a to jak z hlediska gramatiky a stylistiky, tak především z hlediska jeho věcnosti. Mnoho pasáží působí prázdným, popisným dojmem, kdy autorka čerpá z velmi omezeného množství zdrojů (zejm. publikace Oldřicha Matouška u let 2001, 2005 a 2008, či Příručka sociální v obcích práce MPSV). Text trpí také dílčími chybami či nepřesnostmi (např. definice rodin s mnoha problémy s. 27, popis uživatelů návykových látek s. 29, bezdomovectví s. 30 a dal.). Autorka dále hojně využívá slovních obrátů „často“ nebo „spousta“, které jsou v kontextu předmětného textu buď zavádějící,

zjednodušující či nepřesné. Např. „v rámci ekonomického zajištění rodiny se osamocení rodič často stává žadatelem o dávky hmotné nouze“ (s. 30) nebo „spousta seniorů není finančně zabezpečena (...)“ (s. 31) apod. Jako silně nedostatečnou hodnotím práci s literaturou a dalšími zdroji, byť počet autorkou uvedených zdrojů naplňuje minimální podmínky pro zpracování bakalářské práce.

Přes uvedené připomínky navrhuji paní Hlavatá měla možnost předloženou práci obhájit, a pokud se jí podaří zodpovědět níže formulované otázky, navrhuji hodnocení „dobře“.

Otázky k obhajobě:

- 1) Na jakém základě jste došla k tezi, že sociální pracovník ÚP ČR bývá nahlížen jako úředník jenž pouze administruje a vyplácí dávky hmotné nouze (analogie k Vašemu cíli BP)
- 2) Popište prosím, jakým způsobem je v praxi poskytována krizová intervence pracovníkem HN ÚP ČR? Uveďte na konkrétních příkladech (optimálně ze své vlastní praxe).
- 3) Popište prosím, co je to „aktivní naslouchání“ a uveďte jeho použití na příkladech.
- 4) Jako rozumíte pojmům „etický problém“ a „etické dilema“? Prosím uveďte na příkladech.
- 5) Definujte pojem „rodina ohrožená vícečetným vyloučením“ a pokuste se jej zasadit do kontextu cílových skupin, s nimiž se sociální pracovníci ÚP ČR mohou při své práci na referátu HN mohou setkat.
- 6) Popište prosím ze své praxe příklad výchovného působení sociálního pracovníka ÚP ČR vůči klientovi hmotné nouze.

V Praze dne 13. června 2022

Mgr. Jan Matěj Bejček

